



## STORTINGET

# Innst. 32 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget  
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:158 S (2023–2024)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Harberg, Ingjerd Schie Schou, Mahmoud Farahmand og Erlend Larsen om ivaretagelse av minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste

Til Stortinget

## Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan det kan etableres en samlet oversikt over minnesmerker i inn- og utland, reist av norske initiativtagere, over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste. Forslaget må også ivareta hvordan en slik oversikt kan vedlikeholdes og gjøres offentlig tilgjengelig.
- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste, i privat eie, kan sikres støtte til ekstraordinært vedlikehold gjennom en søknadsordning med kommunal eller privat egenandel.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

## Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Trine Lise Sundnes, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schie Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Bengt Fasteraune og Ola Borten Moe, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde, viser til Representantforslag 158 S (2023–2024) fra stortingsrepresentantene Svein Harberg, Ingjerd Schie Schou, Mahmoud Farahmand og Erlend Larsen om ivaretagelse av minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste.

Forslagsstillerne viser til at det over hele landet er reist en rekke slike minnesmerker, og ønsker å rette oppmerksomheten mot at minnesmerkene er en del av norsk kulturarv, og at disse derfor må ivaretas.

Komiteen deler forslagsstillernes ambisjon om at slike minnesmerker må sikres for fremtiden, og komiteen viser samtidig til Forsvarsdepartementets uttalelse hvor det påpekes at det er samfunnets ansvar å ta vare på og videreføre denne kulturarven. Regjeringen viser også til at arbeidet med kartlegging av minnesmerker ble igangsatt med initieringen av St. Meld. nr. 33 (2008–2009), men at dette arbeidet ikke er slutført. Departementet skriver videre at det ennå ikke er klarlagt hvor ressurskrevende en slik kartlegging vil være, ei heller

hvor stor del av slike kostnader bør være et statlig ansvar.

Departementet skriver videre at det vil være naturlig å involvere Forsvarets museum i et slikt arbeid, men at etaten Forsvarshistorisk museum er under etablering, og at kartleggingsarbeidet derfor må tas opp på et senere tidspunkt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, merker seg at forsvarsministeren i sin uttalelse støtter representantforslagets intensjon om å ivareta minnesmerker på en god måte. Minnesmerkene er viktige påminnelser om personer og hendelser som har en sentral plass i vår historie, og har ofte en kulturhistorisk egenverdi. Disse medlemmer tar til etterretning at regjeringen mener det vil være naturlig å involvere Forsvarets museum i et kartleggingsarbeid av norske minnesmerker, og at dette arbeidet bør tas opp «på et noe senere tidspunkt» siden etaten Forsvarshistorisk museum er under etablering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at kartleggingen av minnesmerker i inn- og utland, reist av norske initiativtagere, over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste bør være en prioritert oppgave når etaten Forsvarshistorisk museum blir etablert.

Disse medlemmer er i utgangspunktet enige med statsråden i at sivilsamfunnsaktører som reiser minnesmerker, også må bære vedlikeholdsansvaret. Disse medlemmer vil samtidig understreke at det over tid kan oppstå tyngre vedlikeholdsoppgaver som er mer krevende å finansiere. Disse medlemmer ønsker derfor at regjeringen utreder muligheten for å etablere en nasjonal støtteordning, gjerne med forutsetning om egenandel fra søker, som vil sikre at minnesmerker kan holdes verdige og ved like. Disse medlemmer viser til at en slik støtteordning også kan finansieres over andre budsjett enn forsvarsbudsjettet.

## Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:158 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Harberg, Ingjerd Schie Schou, Mahmoud Farahmand og Erlend Larsen om ivaretagelse av minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 5. november 2024

**Ine Eriksen Søreide**

leder

**Christian Tybring-Gjedde**

ordfører



DET KONGELIGE  
FORSVARSDPARTEMENT

Statsråden

Stortingets president

Deres ref.

Vår ref.

Dato

24/03256-3

04.10.2024

**Uttalelse til representantforslag, Dok. 8: 158 S om ivaretagelse av minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste**

Jeg viser til brev fra Utenriks- og forsvarskomiteen av 15. august 2024 med anmodning om uttalelse til representantforslag (Dok 8: 158 S) fra stortingsrepresentantene Svein Harberg, Ingjerd Schie Schou, Mahmoud Farahmand og Erlend Larsen om ivaretagelse av minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser, forsvarsrelatert aktivitet og nordmenn i utenlandstjeneste.

I hele Norge og enkelte steder utenfor landets grenser står minnesmerker over norske kvinner og menns innsats for våre felles verdier. Det reises stadig nye, for å minne oss om dem som i fredstid eller krig ga noe ekstra for fellesskapet. Minnesmerkene knytter forsvarshistorien til landskap, og de fleste har lokal forankring. Det er samfunnets ansvar å ta vare på og videreføre denne kulturarven.

Regjeringen Stoltenberg II initierte i St.meld. nr. 33 (2008–2009) *Kultur å forsvare* et arbeid med å registrere forsvarsrelaterte minnesmerker. Dette prosjektet ble ikke fullført. Forsvaret har et stykke på vei kartlagt og registrert krigsminnesmerker i hele landet, men mye arbeid vil eventuelt gjenstå før man overordnet har samlet og ordnet informasjonen og den kan gjøres tilgjengelig for allmennheten. I de senere år er en rekke krigshistoriske personregistre opprettet, som Krigsseilerregisteret, Norsk digitalt fangeregister og Soldatregisteret, med forskjellige grader av statlig finansiering. En liknende løsning kan tenkes for krigsminnesmerker, men må vurderes nærmere med tanke på hvor omfattende og ressurskrevende et eventuelt slikt arbeid vil kunne bli.

Det vil i tilfelle være naturlig å involvere Forsvarets museum i et slikt arbeid. Imidlertid er etaten Forsvarshistorisk museum under etablering, og det er behov for å bruke tid og ressurser til å få til dette på en god måte. Jeg mener derfor at eventuelt registrerings- og kartleggingsarbeid må tas opp på et noe senere tidspunkt.

Etablering av krigsminnesmerker er et anliggende for det kommunale selvstyret. Det finnes ingen statlig godkjenningssinstans for nye minnesmerker, og det er i Norge tradisjon for et lokalt eierskap til historien og til hva og hvem som minnes. Ved oppføring av nye minnesmerker følger vedlikeholdsansvaret normalt den som reiser minnesmerket. Statlige myndigheter forestår vedlikeholdet av krigsminnesmerker på statens eiendommer. Det er min oppfatning at dagens ordning for etablering og vedlikehold av krigsminnesmerker er hensiktsmessig og med noen unntak fungerer godt.

Jeg anser det derfor ikke som naturlig å endre det grunnleggende finansieringsansvaret som følger av dagens praksis. Det er heller ikke tatt høyde for et utvidet statlig finansieringsansvar i nylig vedtatte langtidsplan for forsvarssektoren.

*Bjørn Arild Gram*

*Brevet er elektronisk signert*